

แบบสำรวจมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัด ปัตตานี

ปีที่สำรวจ พ.ศ ๒๕๖๗

ลำดับ ที่	ชื่อรายการ	ลักษณะ	ข้อมูลโดยวสังเขป	พื้นที่ ปฏิบัติ	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติ และผู้สืบทอด	สถานะการคงอยู่			หมายเหตุ
						ปฏิบัติอย่าง แพร่หลาย	เสี่ยงต่อ การสูญ หาย	ไม่มี ปฏิบัติ แล้ว	
๑	-	☐ วรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา	-	-	-	-	-	-	
๒	-	☐ ศิลปะการแสดง	-	-	-	-	-	-	
๓	หมอลำเต๋	☒ แนวปฏิบัติทาง สังคม พิธีกรรม ประเพณี และ	-เป็นผู้แต่งตำราว่าด้วยการ ทำคลอดและการผดุงครรภ์ แบบโบราณ และมหาเถร	ม.๔	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางอาปีเตาะห์ วานิ ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ นางสาวนูไรนี สามะ		✓		
	งานเมาลิด	เทศกาล	-งานเมาลิดถือเป็นกิจกรรม หรือพิธีกรรมที่ชาวมุสลิม จะจปฏิบัติในช่วงเวลานั้นใน รอบปี	ประชาชน ในพื้นที่	ประชาชนในพื้นที่	✓			
๔	ใบจาก	☒ ความรู้และการ ปฏิบัติเกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล	-เป็นใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงตามกันเป็นหนึ่ง ผลิตภัณฑ์จากต้นจากที่ สามารถสร้างอาชีพของคน ในชุมชนได้	ม.๑	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางเจะสง เจะมัย ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ นางสาวตูแวเสาะ เจะมัย	✓			

	หลังคามุงจาก	☒ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล	- จากต้นปาล์มชนิดหนึ่งที่พบได้มากบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินเหนียวและมีน้ำขัง เป็นหลักคาที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติในการทำหลังคามุงจาก	ม.๓	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางอาชีเยาะ มะแซ ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -		✓		
	ตาลโตนด		- ตาลโตนดเป็นไม้วงศ์ และมีลำต้นแข็งแรง น้ำตาลของต้นตาลสามารถแปรรูปได้หลากหลาย	ม.๑	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นายสาแปอิง บากา ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ นายมารอบี บากา		✓		
	ฟาร์มนกเขา		-นกเขาขนาไม้ใช้สัตว์ประเภทสวยงามแต่คนนิยมเลี้ยง เนื่องจากเสียงร้องมีความไพเราะ น่าฟัง เมื่อได้ยินเสียงร้องของนกทำให้เกิดความสุข อิ่มอกอิ่มใจ	ม.๕	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นายสัญญา สาและ ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -		✓		
๕	ยาลูกกลอน	☒ งานฝีมือดั้งเดิม	-ยาลูกกลอนชนิดน้ำมัน โดยนำน้ำมันพืชผสมกับสมุนไพรแล้วมาต้ม ใส่ขวดเพื่อใช้ในการใช้	ม.๓	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางสาวลิษาห์ กาเร้ง ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -			✓	
	แคร่		-งานพัฒนาฝีมือเพิ่มขึ้นเองจากการเลื้อย การตอก การเจาะ ทำทีละอย่าง มาประกอบเป็นชุด งานไม้หนักแต่เป็นงานทำไปเรื่อย ๆ แคร่ไม้หรือเตียงไม้จากไม้ไผ่ จากนาชาวบ้านในระแวกเดียวกัน	ม.๔	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่นายสายรดี มะลี ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -			✓	

	อิฐมอญ		-เป็นที่รู้จักจากการที่เจ้านาย ในวังผ่านไปเห็นขามอญ กำลังทำอิฐดินเผาสร้างวัด สร้างจากดินเหนียวและ หมากรวมกับขี้เถ้า	ม.๑	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางซาริพะห์ มะนุ ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -			✓	
	ขนมหม้อแกง		สมัยโบราณคนจะทำขนม เฉพาะวาระสำคัญเท่านั้น เป็นต้นว่างานทำบุญ งาน แต่ง เทศกาลสำคัญ หรือ ต้อนรับแขกสำคัญ เพราะ ขนมบางชนิด ขนบประเพณี แต่งงาน ขนมพื้นบ้าน	ม.๑	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นางคอสีเยาะ สื่อมาแห ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -		✓		
	อักษรวิจิตอาหรับ		คือตภาษาอาหรับเป็นวิชาที่ แขนงหนึ่งที่มีการพัฒนาโดด เด่นวาดภาพแกะสลักต่างๆ และไม่แตกต่างกับอังกฤษ และภาษาไทย	ม.๕	ชื่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้แก่ นายบิสมิล วามิง ชื่อผู้สืบทอด ได้แก่ -	✓			
๖		☐ การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และ ศิลปะการต่อสู้ ป้องกัน				-	-	-	-

แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๑ ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. ชื่อรายการ หลังคามุงจาก

ชื่อเรียกในท้องถิ่น ะ อาตะ

๒. ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☒ ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

๓. พื้นที่ปฏิบัติ ม.๓ ต.มะนังยง อําเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

๔. สาระสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยสังเขป

หลังคาใบจาก กลายเป็นวัสดุที่กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งซึ่งในสมัยก่อนนั้นหลังคาใบจากจะนำมาทำเป็นหลังคาบ้านอยู่แล้ว เพราะในสมัยก่อนยังไม่ได้มีหลังคากระเบื้องเหมือนกับทุกวันนี้ อีกทั้งใบจากก็ยังเป็นพืชที่ชาวบ้านสามารถหาได้ง่าย และยังรู้จักวิธีการในการทำกันเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงกลายเป็นวัสดุที่เหมาะสมแก่การนำมาทำเป็นหลังคาบ้านในตอนนั้นนั่นเอง และในปัจจุบันหลังคาใบจากก็ยังได้รับความนิยมในการนำมาทำเป็นหลังคาสำหรับโรงเรือน บ้านไม้ไผ่ หรือร้านอาหารต่าง ๆ อีกด้วย

๕. ประวัติความเป็นมา

หลังคาใบจาก ทำมาจาก ต้นจาก ซึ่งต้นจากนี้ก็จะเป็พืชที่สามารถพบได้ง่ายในพื้นที่ที่เป็นดินเหนียวและมีน้ำขัง อย่างในบริเวณป่าชายเลนนี้จะสามารถพบเห็นได้เยอะมาก ๆ แต่ในปัจจุบันต้นจากก็เริ่มที่จะหายากขึ้น ดังนั้นจึงมีการใช้วัสดุอื่น ๆ มาทำเป็นต้นจากแทนการใช้วัสดุจากต้นจากจริง ๆ อย่าง กล้วยแฝกหรือกล้วยาคา ที่มีความสามารถในเรื่องของการทนแดดทนฝน เช่นเดียวกันกับใบจาก ก็ถูกนำมาใช้ในการทำเป็นหลังคาเช่นเดียวกัน และยังสามารถนำไปใช้สอยได้ในรูปแบบเดียวกันอีกด้วย ปวงประเพณีดังกล่าวจึงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

๖. ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

หลังคาใบจาก เป็นหลังคาที่เรารู้จักกันมาอย่างยาวนานเพราะอยู่คู่กับภูมิปัญญาของคนไทยมาตั้งแต่ในอดีตแล้ว ซึ่งในตอนนั้นเราก็จะเห็นได้ว่าทุกบ้านเรือนก็ล้วนเป็นหลังคาที่ทำจากใบจากทั้งสิ้น เพราะเป็นพืชที่สามารถหาได้ง่ายและกันแดดกันฝนได้ดีจริง ๆ จึงทำให้ในสมัยนั้นเป็นยุคที่ใบจากเป็นพืชหลักที่มีความนิยมในการนำมาทำเป็นหลังคาบ้านและโรงเรือนกันอย่างแพร่หลาย

ส่วนที่ ๒ คุณค่าและบทบาทของวิถีชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. คุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

หลังคามุงจาก เป็นภูมิปัญญาของคนโบราณที่นำประโยชน์จากต้นจากมาพัฒนาเป็นวัสดุสำหรับใช้มุงหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน แม้ว่าจะใช้งานไปนาน ใบจากกรอบ เปลี่ยนจากสีเขียวเข้ม เป็นสีเหลือง สีนํ้าตาล กระทั่งเกือบเป็นสีดำ แต่ก็ยังคงกันฝนและแดดได้ จนกว่าจะแห้งกรอบและผุไป ใบจากมีลักษณะคล้ายๆ กับใบมะพร้าวแต่มีขนาดใหญ่กว่า และเหนียวกว่า ใบแก่จะนำมาเย็บเป็นตับใช้สำหรับมุงหลังคาหรือกันฝนผนังบ้าน

๒. บทบาทของชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชุมชนจะให้ความสำคัญกับการทำหลังมุงจาก โดยจะสนับสนุน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและเป็นการสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้สืบทอดไป

ส่วนที่ ๓ มาตรการในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑.โครงการ กิจกรรมที่มีการดำเนินงานของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☒- การสืบสานและถ่ายทอด

- วิธีดำเนินงาน เป็นการสืบถอดจากรุ่นสู่รุ่น
- ระยะเวลา ไม่มี
- งบประมาณ ไม่มี

ส่วนที่ ๔ สถานภาพปัจจุบัน

๑. ☒เสี่ยงต่อการสูญหายต้องได้รับการส่งเสริมปลักรักษาอย่างเร่งด่วน

๒. สถานภาพปัจจุบันของการถ่ายทอดความรู้และปัจจัยคุกคาม

ปัจจุบันไม่มีการสืบทอดต่อกัน เสี่ยงต่อการสูญหาย

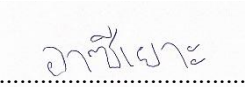
๓. รายชื่อผู้สืบทอดหลัก

-

ส่วนที่ ๕ การยินยอมของชุมชนในการจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

-

ขอรับรองข้อมูลตามเอกสารคำขอเสนอ ฯ และยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ลงชื่อ.....

(นางอาชีเยาะ มะแซ)

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗

แบบจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๑ ลักษณะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. ชื่อรายการ เมาลิด

ชื่อเรียกในท้องถิ่น เมาละโละ

๒. ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☒ แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล

๓. พื้นที่ปฏิบัติ

มีสยิดในพื้นที่ ต.มะนังยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

๔. สาระสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยสังเขป

๕. ประวัติความเป็นมา

งานเมาลิดถือเป็นกิจกรรมหรือพิธีกรรมที่ชาวมุสลิมให้ความนิยมและปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม งานเมาลิดนิยมจัดขึ้นในโอกาสตรงกับเดือนที่เป็นเดือนประสูติของศาสดามุฮัมมัด คือในเดือนรอมฎอนฮิจเราะห์ ซึ่งในเดือนที่สาม ในปีฮิจเราะห์ศักราช โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญที่นอกเหนือจากการรำลึกถึงคุณูปการของศาสดามุฮัมมัดที่มีต่อศาสนาอิสลาม และเผยแพร่เกียรติคุณของท่านแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความความรักความสามัคคีและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในหมู่คณะ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

๖. ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันมักมีการจัดงานเมาลิดรวมกันในระดับต่างๆเรียกว่าเมาลิดกลาง ทั้งระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด ซึ่งจะมีการอ่านบทร้อยแก้ว ร้อยกรอง เรียกว่า อัลบารันญี การอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและแสดงปาฐกถาธรรม อีกทั้งเป็นภารกิจสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนศาสนา

ส่วนที่ ๒ คุณค่าและบทบาทของวิถีชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. คุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

เมาลิดเป็นพิธีกรรมทางศาสนา เพราะการอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน อ่านอัลบารันญีแสดงปาฐกถาธรรม อีกทั้งเป็นภารกิจสำคัญของศาสนา

๒. บทบาทของชุมชนที่มีต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชุมชนจะให้ความสำคัญกับการทำเมาลิด โดยจะสนับสนุน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและเป็นการสืบทอดให้กับคนรุ่นหลังได้สืบทอดไป

ส่วนที่ ๓ มาตรการในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑. โครงการ กิจกรรมที่มีการดำเนินงานของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

☒- อนุรักษ์ และฟื้นฟู

- วิธีดำเนินงาน จัดกิจกรรมเมาลิด แต่ละมีสยิดในตำบล ตำบลมะนังยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- ระยะเวลา ๒ วัน
- งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

ส่วนที่ ๔ สถานภาพปัจจุบัน

๑. ☒ มีการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

๒. สถานภาพปัจจุบันของการถ่ายทอดความรู้และปัจจัยคุกคาม
ปัจจุบันมรการจัดกิจกรรมมาติดมืออย่างต่อเนื่องทุกปี
๒. รายชื่อผู้สืบทอดหลัก

ชมรมเยาวชนและอิหม่ามประจำมัสยิด

ส่วนที่ ๕ การยินยอมของชุมชนในการจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ชมรมเยาวชนและอิหม่ามประจำมัสยิด

ขอรับรองข้อมูลตามเอกสารคำขอเสนอ ฯ และยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ลงชื่อ.....*ปิยะพงษ์ สดุดีงาม*.....
(นายปิยะพงษ์ สดุดีงาม)
วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗